

Jordbruksminister
Eskil Erlandsson
Jordbruksdepartementet

En skogspolitik i otakt med tiden – propositionen missar helheten

Ett hållbart skogsbruk

Sedan mötet i Rio de Janeiro 1992 är det allmänt vedertaget att hållbar utveckling bygger på de tre jämställda målen: produktionsmål, miljömål och sociala mål. Svenskt skogsbruk är ett undantag och har ännu inte tagit till sig denna insikt. Det är både otidsenligt och otillfredsställande. Sociala hänsyn blir med skrivningarna i propositionen 2007/08:108 *En skogspolitik i takt med tiden* lätt undanskuffade till förmån för de jämställda målen produktion och miljö.

Skogen är en mycket viktig resurs för hela vårt samhälle och särskilt för skogsbygderna. Betydelsen av skogsbruket för dessa bygder minskar emellertid i takt med storskaligt brukande, fjärrstyrt ägande och centralisering av förädlingen. Skogspolitiken måste utformas så att nyttan av de skogliga resurserna bättre kommer lokalbefolkningen till godo och ger utrymme för nyföretagande och nya jobb. Skogspolitiken ska ge inflytande, ekonomiskt utbyte och livskvalitet för dem som bor i våra skogrika bygder.

Sociala mål inbegriper att ta med de lokala perspektiven i skogsbruket. Det öppnar för nyföretagande och jobb och ger dessutom en förbättrad naturvård. Svenskt skogsbruk och skogspolitik missar emellertid viktiga möjligheter i det här avseendet. Samtidigt försvagas möjligheten att öka samhällets motståndskraft (resiliens) inför klimatförändring och energibrist. Ser inte regeringen det?

Rätt analys

För att ta vara på de lokala perspektiven krävs att man gör olika analyser för olika skogar. Det är skillnad på skogsbruk nära tätorter och i glesbygder. Dessutom bör man skilja mellan de olika ägarkategorierna: statligt storskogsbruk, bolagsskogsbruk och privat småskogsbruk. Det är helt förbisett i propositionen.

I det tätortsnära skogsbruket handlar det lokala perspektivet ofta om att tillgodose rekreations- och fritidintressen. Skogsstyrelsen har kompetens att driva dessa frågor och behoven tillgodoses väl. I glesbygder däremot, handlar det främst om att skapa utrymme för nyföretagande och utveckling av nya affärsidéer som kan leda till nya arbetstillfällen. Här finns en outnyttjad potential som Skogsstyrelsen ägnat mindre omsorg och propositionen utelämnat.

Vad gäller olika ägarkategorier är det privata småskogsbruket (51 procent av skogsarealen) ofta väl förankrat i det lokala sammanhanget och de lokala målen tillgodoses för det mesta

bra. Ett växande problem är emellertid utboägandet, som innebär att det lokala inflytandet över skogens resurser försvagas. Det är inte heller uppmärksammat i propositionen.

Det storskaliga bolagsskogsbruket (24 procent) och det statliga storskogsbruket (19 procent) å andra sidan, är ofta dåligt förankrade i glesbygdssamhällena och bidrar inte nämnvärt till att uppfylla lokala mål. Storskogsbruket är visserligen anslutet till miljöcertifieringen FSC, men den svenska standarden tar helt enkelt inte tillräcklig hänsyn till de sociala målen, som innefattar lokalt inflytande och ekonomiskt utbyte. Hela Sverige ska leva ingår i FSC:s ”sociala kammare” och vi gör vårt bästa för att förbättra samspelet mellan storskogsbruket och de lokala intressena, men det är inte lätt...

Man måste också göra skillnad mellan statligt storskogsbruk och bolagsskogsbruk. Staten som ägare har helt andra möjligheter att påverka det egna skogsbruket jämfört med det privata bolagsskogsbruket. Detta innebär att det statliga skogsbruket i glesbygder står i en särställning. Både Sveaskog och Fastighetsverket visar i sin policy och i sitt agerande att de är medvetna om detta. Intressant och lovvärt nytänkande sker. Men det är långt kvar till att de fullt ut utnyttjar de möjligheter skogen ger till lokal utveckling. Dessa båda statliga aktörer bör ta större kliv framåt när det gäller nyföretagande, nya jobb och lokal samförvaltning av de skogliga resurserna.

Lokalt handlingsutrymme ger nyföretagande

Nya affärsidéer växer ofta fram bland idérika människor som i vardagen och i sin egen miljö ser nya möjligheter. Nya affärsområden kan etableras i Sveriges glesbygder. Men dessa entreprenörsämnen behöver utrymme att agera. De måste uppleva att det är möjligt att påverka sin situation.

Dagens svenska storskogsbruk bidrar mycket lite till att skapa handlingsutrymme för lokalbefolkningen. Här ligger Sverige efter och har mycket att lära från andra länder som sedan flera år arbetar med dessa frågor. Skottland har varit en föregångare i Europa, där det statliga Forest Enterprise bjudit in lokalbefolkningen till dialoger om skogsbruket och hur det skulle kunna bidra till lokal utveckling.

Svensk naturvård redovisad i *En samlad naturvårdspolitik* Skr.2001/02 173 har genomgått en viktig och intressant förändring. Naturvårdspolitiken öppnar idag upp för nya sätt att arbeta i samverkan med lokala grupper. Det förväntas leda till att skyddade områden också kommer att bidra till nyföretagande och nya jobb. Detta arbetssätt är nödvändigt nu när allt större områden avsätts till reservat, framför allt i Norra Inlandet.

Naturvårdspolitiken i Sverige ligger här klart före skogspolitiken. Det blir särskilt frapperande i just Norra Inlandet där skyddade områden och statlig produktionsskog ofta ligger sida vid sida. Det behövs alltså en politik som tydligare pekar ut riktningen för storskogsbruket, och som är i samklang med både naturvårdspolitik och övrig samhällsutveckling.

Klimatförändring – Lokala perspektiv och lokal kunskap

Klimatförändring och global energibrist kommer att kräva stora omställningar av samhället. Lokala kunskaper om att producera olika förnödenheter under specifika lokala förutsättningar och med minskade energiinsatser kommer att vara viktiga komponenter i framtida strategier för samhällets utveckling. Lokalbefolkningen har ofta mycket stor kunskap om den speciella platsen där de bor och lever. De har många idéer om hur omställningen till ett

energibesparande samhälle ska gå till och har praktisk förmåga att förverkliga dem. Landsbygden är full av uppfinnare.

Att skapa handlingsutrymme för denna mångfald och dessa nyskapande entreprenörer borde vara en uppgift också för en framsynt skogspolitik. Det ska vara en del av helheten för att skapa en hållbar samhällsutveckling.

Det här är angeläget

- Jämställ det sociala målet för skogspolitiken med produktions- och miljömålen. Skriv in det i portalparagrafen. Först då kan vi säga att politiken styr mot ett hållbart skogsbruk.
- Ge, som den skogspolitiska utredningen föreslog, Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla föreskrifter till skogsvårdslagens hänsynsparagraf för att bättre ta vara på skogens sociala värden – främst för de glest bebodda bygderna. Syftet ska vara att öka det lokala inflytandet över de skogliga resurserna. Det ger utrymme för nytänkande och nya affärsidéer. Det stimulerar också en folklig medverkan i att stärka ekosystemens och samhällets motståndskraft inför miljöförändringar.
- Tillsätt en grupp som får i uppdrag att sammanställa erfarenheter från andra länder som gått före. I gruppen, som bör vara allsidigt sammansatt, bör ingå representanter från bland annat Institutionen för Stad och Land vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveriges kommuner och landsting/Småkom och Hela Sverige ska leva.

Regeringens landsbygdsstrategi

Vi vill understryka att en ändrad skogspolitik i den riktning vi föreslår, är en mycket viktig del i regeringens landsbygdsstrategi. Vi ser också våra glest bebodda skogsbygder som framtidsbygder. Men för att det ska bli verklighet måste skogens resurser utnyttjas så de ger betydligt bättre lokal återhämtning än idag.

Med vänlig hälsning

Karl-Erik Nilsson
Ordförande
Hela Sverige ska leva

Inez Abrahamzon
Vice ordförande
Hela Sverige ska leva

Staffan Bond
Verksamhetschef
Hela Sverige ska leva

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Stortorget 7, 1 tr, 111 29 STOCKHOLM
Telefon 08-24 13 50 – Telefax 08-24 28 05
www.helasverige.se – info@helasverige.se